

HAYVAN KAYNAKLI YARALANMALARA BAĞLI GELİŞEN MALULİYET: ÜÇ OLGU SUNUMU

Volkan Ünal, Esra Ünal, Zafer Çetinkaya, Seyfullah Şahin, Emre Gürbüz, Yusuf İslam Duman, Sadi Çağdır

Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu, İstanbul, Türkiye

Alındı: 29.12.2014 / Kabul: 13.02.2015

Sorumlu Yazar: Volkan Ünal

Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu, İstanbul, Türkiye, e-posta: volkanunal75@yahoo.com

ÖZET

Tarım ve hayvancılık ülkemizin geçim kaynaklarının başında gelmektedir. Ayrıca, evcil hayvanların sayısının artması da insanların hayvanlarla temasını arttırmaktadır. Bu nedenle hayvan kaynaklı yaralanmalara da sıklıkla rastlanmaktadır. Bu yaralanmalar yüzeysel olabileceği gibi birçok organın hasarına ve hatta ölüme sebebiyet verebilir. Diğer yandan bu yaralanmaların sekelleri meslekte kazanma gücü kaybına neden olabilmektedir. Meslekte kazanma gücü kaybı oranı tespi-

ti için mahkemeler sıklıkla Adli Tıp Kurumundan bilirkişi görüşü istemektedir. Hayvan kaynaklı yaralanması olan ve meslekte kazanma gücü kaybı oranı sorulan üç vaka literatüre katkı sağlaması amacıyla sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: hayvan kaynaklı yaralanma, maluliyet, adli tıp

DISABILITY DUE TO ANIMAL RELATED INJURIES: THREE CASE REPORTS

Volkan Ünal, Esra Ünal, Zafer Çetinkaya, Seyfullah Şahin, Emre Gürbüz, Yusuf İslam Duman, Sadi Çağdır

Council of Forensic Medicine, Ministry of Justice, Istanbul, Türkiye

Received: December 29, 2014 / Accepted: February 12, 2014

Correspondence to: Volkan Ünal

Council of Forensic Medicine, Ministry of Justice, Istanbul, Türkiye, e-posta: volkanunal75@yahoo.com

ABSTRACT

Agriculture and livestock, is one of the major livelihood of Turkey. Moreover, increasing number of pets raises the contact of animals and human. That is why animal related injuries are seen frequently nowadays. These injuries can be either superficial or they can damage many organs and can even cause death. On the other hand, sequel of these injuries can cause to the loss of earning capacity. The courts often request expertise from the Council of Forensic Medicine

to define rate of the loss of the earning capacity. Three cases with animal sourced injury are presented in order to contribute to the literature.

Key words: animal related injuries, disability, forensic medicine

GİRİŞ

Ülkemizin geçim kaynaklarının başında tarım ve hayvancılık gelmektedir. Ayrıca hayvancılık sektörü dışında giderek artan evcil hayvan sayısı ile hayvanlarla temasımız artmaktadır. Bu nedenle ülkemizde hayvan kaynaklı yaralanmalara sıkça rastlanılmaktadır. Dünya genelinde ve ülkemizde hayvan kaynaklı yaralanmalar iyi tanımlanmadığı gibi hayvan saldırıları ve bu kapsamda değerlendirilebilecek iş kazaları hakkında yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır. Hayvan kaynaklı yaralanmaların erkeklerde ve genç popülasyonda daha sık görüldüğü ve en sık atlara bağlı olduğu bildirilmektedir (1,2). Bu yaralanmaların en sık ekstremiteler ve kafa yaralanmaları olduğu bildirilmektedir (2-4).

Resim 1: Olgu 1'de tespit edilen yara izleri

Maluliyet tanım olarak; her türlü etkiyle vücutta meydana gelen ya da getirilen yaralanmanın (trafik kazası, darp, iş kazası vb.) ya da çalıştıkları meslekle ilgili ortam koşullarından kaynaklanan veya bu ortamlarda kullanılan fiziksel ve kimyasal ajanlara bağlı olarak vücut organ ve dokularında meydana gelen rahatsızlıkların, medikal, cerrahi, psikolojik ve fizik tedavi sonucu, iyileşme ve rehabilitasyon döneminden sonra, sekel halindeki olaya bağlı arızasının, kişinin yaşı ve mesleği göz önüne alınarak değerlendirilmesidir (5). Hayvan saldırısı nedeniyle meydana gelen yaralanmalar sonucu oluşan sekel hali zaman zaman dava konusu olabilmekte ve maluliyet açısından değerlendirme için mahkemeler tarafından ilgili kurumlara gönderilmektedir.

Adli Tıp Kurumu'na mahkemeler tarafından gönderilen ve maluliyet tespiti istenen olgular Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurulu tarafından değerlendirilmektedir. 2013 yılında Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kuruluna gönderilen ve hayvan kaynaklı yaralanma sonucu mahkemeler tarafından maluliyet tespiti istenen üç olgu hayvan kaynaklı yaralanmaları ve buna bağlı gelişen maluliyet tespitinin gösterilmesi amacıyla sunulmuştur.

OLGU 1

54 yaşında kadın hasta, olay tarihinde sabah eşi ile birlikte koşu pistinde koşarken arkasından yaklaşan bir şey olduğunu fark edip geri dönüp baktığında iri bir köpeğin üzerine geldiğini ve kendisini karnının sağ tarafından ısırıldığını ifade etmiştir. Kişinin götürüldüğü hastane tarafından düzenlenen raporunda; köpek ısırığı şikayeti ile geldiği, bilinç açık, koopere, oryante, pupiller izokorik olduğu, solunum sisteminin doğal ve batın rahat olduğu, göğüs sağ tarafta 2 adet dermabrazyon olduğu, yara temizliğinin yapıldığı, tetanoz aşısının yapıldığı enfeksiyon hastalıkları bölümü aranarak hastanın bilgilendirildiği kayıtlıdır. Dava dosyasında bulunan ısırık izleri Resim 1'de gösterildi.

Kişi olaydan yaklaşık 2,5 yıl sonra Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurulu tarafından muayene edildi. Fizik muayenede her iki alt ve üst ekstremiteler hareketleri

tam olarak tespit edildi ve olay tarihli tıbbi belgelerde tanımlı toraks bölgesindeki ısırık izinin olmadığı görüldü. Adli tıbbi dosya ve tıbbi belgelerin tetkiki ve kişinin muayenesi sonucunda; ilgili yönetmelik çerçevesinde maluliyet tayinine mahal olmadığı, iyileşme süresinin 7 güne kadar uzayabileceği, bu süre zarfında mesleğini icra edemeyeceği kanaatine varıldığı mahkemesine bildirildi.

OLGU 2

31 yaşında kadın hasta, olay tarihinde arkadaşı ile birlikte iş için başvurduğu fabrikadan çıkarken işyerinin köpeğinin saldırısına uğradığını, köpeğin sol bacağını ısırıldığını, daha sonra güvenlik görevlilerinin gelerek köpeği uzaklaştırdıklarını ifade etmiştir.

Kişinin kaldırıldığı sağlık kuruluşu tarafından düzenlenen tıbbi evrakta; sol bacak arka kısmında doku kaybı ve sol bacak orta hatta 6-7 adet ısırık izi olduğu, ortopedi muayenesinde ve çekilen grafilerde sol fibula cisim kırığı tespit edildiği ve tedavi edildiği kayıtlıdır. Kişinin olaydan yaklaşık 6 yıl sonra yapılan son muayenesinde; ameliyat olmadığı, sol kruris posterolateralde 5x8cm yara skarı ile etraf yumuşak dokuda minimal retraksiyon olduğu, grafisinde iyileşmiş sol fibula kırığı olduğu tespit edildi. Kişinin muayenesinde çekilen fotoğrafı Resim 2'de gösterildi. Adli tıbbi dosyasının tetkiki ve kişinin muayenesi sonucunda Gr

Resim 1: Olgu 2'de tespit edilen yara izi

1 XII (32a---1) A %5, E cetveline göre %4,2 (yüzde dört virgüli ki) oranında meslekte kazanma gücünden kaybetmiş sayılacağı ve iyileşme süresinin olay tarihi olan 16.07.2007 tarihinden itibaren 1,5 aya kadar uzayabileceği, bu süre zarfında mesleğini icra edemeyeceği şeklinde raporlanarak mahkemesine gönderildi.

OLGU 3

33 yaşında kadın hasta olay tarihinde pilıç gıda şirketinde yer yumurtalarını toplarken tavuğun gagası ile sol gözüne vurduğunu, ağrıdan yere yığıldığını ve iş çıkışı hastaneye gittiğini ifade etmektedir. Kişinin dava dosyasında bulunan ve olay yeri olarak bildirilen yer Resim 3'te gösterildi.

Kişinin başvurduğu hastanede olay tarihinde yapılan muayenesinde; sol gözünde korneal

apse (santralde) tespit edildiği, ön kamaranın seçilemediği kayıtlıdır. Olaydan 8 gün sonra bir üniversite hastanesinde yapılan muayenesinde; sol göz alt ve üst göz kapağı ödemli, konjonktiva hiperemik, kornea pupil üzerine denk gelen yerinde 0,2-0,3cm beyaz renk değişimi olduğu kayıtlıdır. Olaydan 12 gün sonra yine üniversite hastanesinde yapılan muayenesinde sol göz görme keskinliğinin 0,1 olduğu kayıtlıdır. Kişi olaydan yaklaşık 1,5 yıl sonra Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurulu'nda muayene edildi. Kişinin muayenesinde; sol görme el hareketi (+), 1mps (tashihsiz), biomikroskopide santralde keratit sekele, lökom (+), boya almadığı, konjonktivanın hiperemik, fundus flu olarak doğal olduğu, glob hareketleri doğal olduğu kayıtlıdır. Adli tıbbi dosyasının tetkiki ve kişinin muayenesi sonucunda, Gr 1 II (1---35)A %39, E cetveline göre: %37,0 (yüzde otuz yedi virgülsifir)

Resim 3: Olgu 3'e ait dava dosyasında gönderilen olay yeri

oranında meslekte kazanma gücünden kaybetmiş sayılacağı, iyileşme süresinin olay tarihi olan 21.02.2012 tarihinden itibaren 1 (bir) aya kadar uzayabileceği, bu süre zarfında mesleğini icra edemeyeceği kanaati ile raporu mahkemesine gönderildi.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Hayvan kaynaklı yaralanmalar çok sık olarak görülmemekle beraber özellikle kırsal kesimde yaşayanlar için risk oluşturmaktadır. Sunduğumuz üç olgu 30-54 yaş aralığında bulunan kadınlar olsa da literatürde yaralanmaların daha çok genç yaşlarda, erkeklerde ve kafa bölgesinde görüldüğü ve sıklıkla atlar tarafından meydana getirildiği, atların oluşturduğu yaralanmalardan sonra en sık kedi ve köpek ısırıklarına bağlı yaralanmalar görüldüğü bildirilmektedir [2]. Bizim olgularımız-

da ise yaralanma bölgelerinin; sırasıyla karın, bacak ve gözde olduğu tespit edildi.

M. Yıldız ve arkadaşının yaptığı çalışmada acil servise başvuran 32 vaka değerlendirilmiş, bunların 13 tanesinin kedi ve köpek ısırması, 11 tanesinin at, 3 tanesinin ise eşekler tarafından oluşturulan yaralanmalar nedeniyle başvurdukları bildirilmiştir [2]. Literatürde at, kedi, köpek saldırısına bağlı gelişen yaralanmalar yanında inek, ayı, kurt, tavşan, sıçan gibi hayvanlar tarafından oluşturulan yaralanmalar da bildirilmektedir [6-9]. Sunduğumuz üç olgunun ikisinde köpek tarafından diğerinde ise tavuk tarafından meydana getirilmiş yaralanmalar tespit edilmiştir. Literatür ile karşılaştırıldığında köpek kaynaklı yaralanmaların sıklıkla görülmesi çalışmamızdaki olgularla benzerlik teşkil etse de 3.olguda görülen tavuk kaynaklı yaralanma nadir görülen vaka çeşitlerindendir.

Hayvan ısırıklarına bağlı yaralanmalarda; yapılan çalışmalarda tüm ısırıkların %85-90'nın köpek kaynaklı olduğu görülmektedir. Bu tarz yaralanmalarda; delici, laserasyon, ezilme ve kopma (doku kaybı) ve kırık tarzındaki yaralanmalara rastlanmakta olup, sonucunda enfeksiyon, şekil bozukluğu, zoonotik hastalık gelişimi ve ölümle sonuçlanabilen ciddi komplikasyonlar gelişebilmektedir [10, 11]. Isırık sonucu yaralanmaların derecesine göre en fazla abrazyon (%41,5) görülmekle birlikte damar-sinir yaralanmaları (%3) ve kemik-organ yaralanması (%0,5) da görülmektedir [8]. Örneğin at ısırığına bağlı burun doku kaybının olduğu, ayı saldırısına bağlı maksiller kemik kırığının olduğu, köpek ısırığına bağlı parmak amputasyonunun, penis yaralanmasının olduğu, inek boynuzlaması sonucu anal sfinkter yaralanmasının olduğu olgular bildirilmiştir [7,9,12-14]. Özellikle en fazla köpek olmak üzere, sıçan ve yarası ısırıkları sonucu rabdovirus enfeksiyonuna bağlı kuduz hastalığı gelişebilmektedir [11]. Ülkemizde yapılan çalışmalarda olguların %57,9'unun hospitalize edildiği, literatürde hayvan travmalarında ölüm oranının ise %0,9-6,9 arasında olduğu bildirilmektedir [2,15]. Olgu 1'de literatür ile benzer şekilde ısırmaya bağlı gelişen dermabrazyon tespit edildi. Dosya incelemesinde olguda ısırılan bölgede olay sonrası süreçte enfeksiyon geliştiğine dair kayıt bulunmamaktadır. Olgu 2'de ise köpek ısırığının nadir görülen

yaralanmalarından olan kemik kırığı geliştiği tespit edildi.

Hayvan saldırısına bağlı gelişen yaralanmalar yüzeysel, basit tıbbi müdahale ile tedavi edilebilecek yaralanmalar olabileceği gibi birçok organın hasarına, ölüme sebebiyet verebileceği, bu hasarların sekel olarak kalması halinde meslekte kazanma gücü kaybı oluşturabileceği anlaşılmakta ve meydana gelen olay bir davaya dönüşebilmektedir. Kişiler veya kuruluşlar sahip oldukları hayvanlarından dolayı bir başkasına tazminat ödemeye mahkûm kalabilmektedir. Adli tıbbi açıdan değerlendirildiğinde Olgu 1'e ait yaralanmanın basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olduğu, Olgu 2 ve Olgu 3'de ise gelişen tablonun basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olmadığı tespit edildi. Olgu 2 ve Olgu 3'te belirlenen maluliyet oranları üzerinden kişiler tazminat almaya hak kazanmıştır. Olgu 1'de ise mevcut tablonun kişinin meslekte kazanma gücü kaybını etkilemediği ancak 7 gün süreyle iş ve gücünden kalmasını etkileyeceği bildirilmiş olmakla, kişi 7 günlük işten kalma hak mahrumiyetini davalı taraftan tazmin edecektir.

Meslekte kazanma gücü kaybı değerlendirilirken kişilerin bağlı bulundukları güvenlik kurumunun ilgili tüzük ve yönetmelikleri kullanılmaktadır. Günümüze kadar çok sayıda tüzük ve yönetmelik kullanılmış olup, son olarak 11.10.2008 ta-

rih 27021 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği kullanılmaktadır. Meslekte kazanma gücü kaybı oluşan olgular yaralanmaları sonrası kalan sekelleri oranında tazminat kazanmaktadır. Örneğin trafik kazası, darp, iş kazası sonrası meslekte kazanma gücü kaybı (maluliyet) oluşabilmektedir. Bu tazminat kazanın meydana geliş şekli, yeri ve zamanına göre bir işverenden tazmin edilebileceği gibi bireysel olarak kişiden de (1 ve 2 numaralı olguda olduğu gibi hayvanın sahibinden) tazmin edilebilir. Bu yüzden acil servise gelen hayvan saldırısına bağlı yaralanmalarda kişilerin hak kaybına veya gereksiz yere kazanç sağlamasına sebebiyet vermemek için gerekli kayıtlar ve bildirimler eksiksiz olarak yapılmalıdır. Yine maluliyet tespiti yapan bilirkişi olguyu değerlendirirken gerekli özeni göstermelidir. Yerli ve yabancı literatür incelemesinde hayvan kaynaklı yaralanmalara bağlı meydana gelen olgular bildirilmiş olmakla birlikte, bu yaralanmaların maluliyet açısından değerlendirilmesi anlamında yapılmış çalışma tespit edilememiştir.

Paylaştığımız her üç olguda da hayvan kaynaklı yaralanmalara bağlı arıza ortaya çıkmış ve maluliyet tespiti değerlendirilmesi yapılmıştır. İlk 2 olguda yaralanma köpek tarafından, 3. olguda ise tavuk tarafından oluşturulmuştur. 3 olguda da saldırıya maruz kalan kişi kadındır. İlk olguda kişideki yaralanma fonk-

siyonel araz bırakmadan iyileşmiş olduğundan sürekli maluliyet tayinine mahal olmadığı, diğer iki olguda ise yaralanmaları sonucu meslekte kazanma gücü kaybı meydana geldiği tespit edilmiş ve ilgili kurul kararı mahkemesine gönderilmiştir. Olguların dosya kapsamında değerlendirilmesinde 3.olgu iş kazası olarak değerlendirilmiş olup, diğer 2 vakada değerlendirme bireysel tazminat davası şeklinde olmuştur.

Son günlerde yazılı ve görsel medyada kendisine yer bulan hayvan saldırılarıyla ilgili popülerliğin artmasına rağmen konuyla ilgili bilimsel çalışmaların kısıtlı olması, bu durumun maluliyet değerlendirmesine de konu olduğunun gösterilmesi, literatür taramalarında hayvan saldırısına bağlı maluliyet değerlendirmesi bulunmaması nedeniyle ve adli bilirkişilik değerlendirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

* XI. Adli Bilimler Kongresinde (23-26 Nisan 2014, KKTC) poster bildirisi olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

1. Hendricks KJ, Adekoya N. Non-fatal animal related injuries to youth occurring on farms in the United States, 1998. Injury Prevention 2001;7(4):307-11.
2. Yıldız M, Durukan P. Hayvanlara bağlı yaralanmalar. Fırat Tıp Dergisi 2005;10(1):24-6.
3. Norwood S, McAuley C, Vallina VL, Fernandez LG, McLarty JW, Goodfried G. Mechanisms and patterns of injuries related to large animals. Journal of Trauma-Injury, Infection, and Critical Care 2000;48(4):740-4.
4. Temes RT, White JH, Ketai LH, Deis JL, Pett SB, Osler TM, et al. Head, face, and neck trauma from large animal injury in New Mexico. Journal of Trauma-Injury, Infection, and Critical Care 1997;43(3):492-5.
5. Birgen N, Okudan M, Okyay M, İnanıcı MA. İş kazasına bağlı olgularda maluliyet oranı hesaplanması: Adli tıp açısından değerlendirilmesi. Adli Tıp Bülteni 1999;4(3):101-8.
6. Gönüllü H, Karadaş S, Güner S, Aydın İ. Ülkemizin doğusunda Van ve çevresinde hayvanlarla ilişkili yaralanmaların analizi. İzmir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi 2013;17:112-6.
7. Tak SR, Dar GN, Halwai MA, Mır BA. Injuries from bear (Ursus thibetanus) attacks in Kashmir. Turkish Journal of Trauma & Emergency Surgery 2009;15(2):130-4.
8. Tuncali D, Bingul F, Terzioğlu A, Aslan G. Animal bites. Saudi Medical Journal 2005;26(5):772-6.
9. Yenidoğan E, Okan İ, Kayaoğlu HA, Özsoy Z, Tali S, Şahin M. Boynuzla yaralanmaya bağlı eksternal anal sfinkter yaralanması ve tamiri: Olgu sunumu. CausaPedia 2014;3:842.
10. Karakaş A, İlhan H, Turhan V. Hayvan ve insan ısırıkları: Profilaksi ve tedavi yaklaşımı. Türk Hij Den Biyol Derg 2010;67(3):153-60.
11. Özsoy M, Yakıştıran S, Özkan E. 2000 yılında kuduz aşı merkezine başvuran hastaların değerlendirilmesi. Türk Hij Den Biyol Derg 2002;59(1,2,3):1-6.
12. Eskitaşçıoğlu T, Doğan F, Altıparmak M. At ısırığına bağlı burun yaralanmasının rekonstrüksiyonu: Olgu sunumu. Erciyes Medical Journal/Erciyes Tıp Dergisi 2011;33(4):335-40.
13. Gündüz T, Elçioğlu Ö, Balcı Y. Beş yıllık süreçte köpek ve kedi ısırıklarının değerlendirilmesi: Eskişehir'den örnek bir çalışma. Ulus Travma Acil Cerrahi Derg. 2011;17(2):133-40.
14. Keleş İ, Ceylan C, Erbaş O. Çocukta Sıra Dışı Penil Travma: Köpek Isırması Olgusu. Sakaryamj 2012;2(2):99-101.
14. Keleş İ, Ceylan C, Erbaş O. Çocukta sıra dışı penil travma: Köpek ısırması olgusu. Sakaryamj 2012;2(2):99-101.